

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM JEDEN SVĚT NA ŠKOLÁCH

PŘÍBĚHY BEZPRÁVÍ

Příběhy bezpráví oslaví 20 let Od počátků za nimi stojí Karel Strachota, ředitel JSNS

Karel Strachota, zakladatel Příběhů bezpráví a ředitel Jednoho světa na školách (JSNS) FOTO: TOMÁŠ NOVÁK

Jak vzpomínáte na vznik Příběhů bezpráví?

V roce 2004 již několik let běžel vzdělávací program Jeden svět na školách, který se zrodil na začátku nového tisíciletí z festivalu dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět. Nejprve středním a následně i základním školám jsme začali nabízet dokumentární filmy spolu s doprovodnými didaktickými a informačními materiály k různým tématům, např. k válečnému oblaku, nejhudším zemím světa, sociálním tématům a dalším. Byli jsme v poměrně intenzivním kontaktu se školním prostředím, a tak jsme mohli zblízka vidět, že výuka moderních československých dějin na školách chybí. V té době byly Příběhy bezpráví jediný projekt, který se výuce o období komunistického Československa soustavně a s plošným zaměřením na celou Českou republiku věnoval.

Jak byly Příběhy bezpráví přijímány?

Vedle příznivého přijetí se od počátku objevovala také kritika, nebo spíše rovnou odmítání našich aktivit na školách. Bývalí komunisté neměli příliš zájem na tom, aby se připomínalo, na čem se podíleli a jak dopadá uvedení zdánlivě přínosné komunistické myšlenky do praxe – vždycky a všude to skončí nesvobodou, kriminály, popravami, ekonomickou stagnací a duchovním marasmem. V roce 1989 měla KSČ více než milion a půl členů, a to se pochopitelně odrazilo v tom, jak se část společnosti stavěla k našemu vzdělávacímu projektu, do kterého se postupně zapojovaly stovky škol a desítky tisíc žáků a žákyň.

Přivítali tento projekt historikové?

Jak kteří. Od začátku byl kritizován částí historiků mladší generace a různými snílky, kteří se nedokázali a nedokáží zbavit rudého přeludu, vzdát se představy, že vznešený ideál komunismu by přeci jen mohl být naplněn.

Vyčítali nám antikomunismus a údajné zlovolné pravice opovržení vším komunistickým i socialistickým, koneckonců dodnes používají termíny „primitivní antikomunismus“ nebo „banální antikomunismus“. Už mnohokrát jsem říkal, že antikomunismus v mém pojetí není pravice ani levice – je to obecný termín, označující názor, který odmítá komunismus jako ideologii a politickou praxi. Příběhy bezpráví jsou tedy antikomunistický projekt. Takový postoj považujeme za stejně důležitý jako třeba antinacismus či antirasismus. To vše by mělo patřit k základní výbavě demokratů.

Antikomunismus považujeme za stejně důležitý jako antinacismus či antirasismus a měl by patřit k základní výbavě demokratů.

Je nyní situace s výukou moderních dějin lepší ve srovnání s lety, kdy Příběhy bezpráví vznikly?

Na základních a středních školách je možné najít spoustu vyučujících, kteří dějinám 20. století věnují ve výuce velký prostor, protože to považují za důležité. Mají k dispozici rozsáhlou nabídku kvalitních materiálů a aktivit. Příběhy bezpráví už zdaleka nejsou jediným vzdělávacím projektem zaměřeným na československé dějiny. Přibyla spousta dalších, neziskový sektor a celá občanská společnost v tomto směru zafungovaly výborně. Těší nás, že řada našich počínů inspirovala ostatní projekty zaměřené na nedávnou minulost.

Ale ani dnes ještě není v tomto směru vše ideální.

Je pravda, že mnohé problémy přetrvávají. Rozdíly mezi školami jsou propastné a ještě pořád existuje nemálo škol, kde toto období ve výuce chybí, což se týká především středních odborných škol a odborných učilišť. A vzhledem k tomu, že zapojení do projektů neziskových organizací je dobrovolné, může jen těžko dojít ke změně, pokud výuku soudobých dějin nebude prosazovat stát a jeho relevantní instituce. Dlouhodobou výzvou je také příprava budoucích pedagogů, i tady je prostor pro zlepšení. Výše uvedené problémy mají společného jmenovatele – stále bohužel platí, že schází dostatečný celospolečenský zájem, který by politiky podněcoval k tomu, aby se tématem více zabývali. Také je u nás řada populistických politiků, jimž nedostatečné povědomí o dějinách 20. století vyhovuje. Mohou pak sami minulost účelově ohýbat a využívat malou znalost při lovu voličů. Učebnicovým příkladem demagogického zacházení s minulostí je pak používání termínu „nová totalita“ pro současnost.

Co byly při zpětném pohledu na dvacetiletou existenci Příběhů bezpráví jejich zásadní milníky?

Na prvním místě musím jmenovat Měsíc Příběhů bezpráví (dříve nazývaný Měsíc filmu na školách). Je to spíše než milník náš pilíř. Každoročně v listopadu na stovkách škol probíhají projekce filmů a následné debaty s pamětníky, vězni komunistického režimu, příslušníky perzekvovaných rodin, filmaři a historiky. Takových setkání proběhlo přes deset a půl tisíce a zúčastnilo se jich na půl milionu žáků základních a středních škol. Od roku 2009 také udělujeme Cenu Příběhů bezpráví, která je výjimečná tím, že o laureátech rozhoduje studentská porota. Za přelomové a v té době unikátní lze určitě považovat zahájení projektu

pokračování na straně 2

Příběhy bezpráví v číslech

Údaje jsou aktuální k říjnu 2024.

20

LET PROJEKTU PŘÍBĚHY BEZPRÁVÍ

Nabízíme dokumentární filmy, debaty s pamětníky a historiky, knihy a metodické příručky, výstavy a semináře pro učitele, studentské týmové projekty.

45

LAUREÁTŮ CENY PŘÍBĚHŮ BEZPRÁVÍ

Studentská porota uděluje Cenu Příběhů bezpráví osobnostem, které projevily odvahu během vlády komunistického režimu.

105

DOKUMENTÁRNÍCH A HRANÝCH FILMŮ

K výuce moderních československých dějin mají uživatelé na portálu JSNS.CZ k dispozici přes sto krátkých i celovečerních filmů.

268

STUDENTSKÝCH TÝMŮ

Mladí lidé v rámci projektu Z místa, kde žijeme vyhledávají už 13 let pamětníky a pamětnice komunistické perzekuce a zaznamenávají jejich příběhy.

PŘES

4 000

ŠKOL ZAPOJENÝCH DO JSNS.CZ

Všichni uživatelé registrovaní na portálu JSNS.CZ mají bezplatný přístup k audiovizuálním lekcím. Vedle filmů je tvoří aktivity do hodin a doprovodné materiály, které vznikají ve spolupráci s vyučujícími a historiky.

10 748

PROJEKCI V RÁMCI MĚSÍCE PŘÍBĚHŮ BEZPRÁVÍ

Stovky základních a středních škol organizují každoročně v listopadu projekce tematicky vybraných filmů a debaty s pamětníky, filmaři a historiky.

500 000

ŽÁKŮ A STUDENTŮ

Půl milionu mladých lidí se díky našim projektům osobně setkala s filmaři, historiky a pamětníky komunistického bezpráví.

VYBRANÉ FILMY

V letošním roce se uskuteční 20. ročník Měsíce Příběhů bezpráví zaměřený na sametovou revoluci v souvislosti s jejím 35. výročí. Přihlášené školy mají možnost výběru jednoho ze tří filmů pojednávajících o událostech sametové revoluce z pohledu trojice mladých lidí, jejichž rozdílné osudy spojovala nespokojenost s komunistickou totalitou. Základním školám nabízíme krátký film ze série ČT:D Hvězdičky, který poutavě líčí život prvního českého prezidenta Václava Havla.

1989: Z DOPISŮ PSANÝCH PŘES ŽELEZNOU OPONU / KAREL STRACHOTA, 2019, 44 MIN.

Petru Kořínkovi je 21 let, pochází z Pardubic, poslouchá undergroundové kapely, čte samizdatové knihy, ve škole má problémy kvůli svým dlouhým vlasům. V únoru 1989 se rozhodne z vlasti utéct na Západ, protože nic nenasvědčuje tomu, že by se v komunistickém Československu dočkal svobody. „Nedovedu si představit, že bych v tom policejním státě, kde o mém životě rozhoduje pořád někdo jiný, žil dál,“ píše rodičům v dopise, který hází do schránky chvíli před tím, než nasedá do vlaku mířícího do Paříže.

1989: Z DENÍKU IVANY A. / KAREL STRACHOTA, 2014, 42 MIN.

Předlohou filmu se stal autentický deník osmnáctileté Ivany A., která osobitým pohledem středoškolačky reflektuje poslední rok existence komunistického Československa. Maturitní ples kontrastuje s událostmi Palachova týdne; radostné zážitky posledních školních prázdnin s nástupem do nevábného zaměstnání a vyhlídkami na budoucí šedivý život. Přichází sametová revoluce... Snímek obohacený animacemi je syntézou skutečných deníkových záznamů, sekvencí ze zpravodajských a publicistických pořadů, ukázek z dobového tisku, soukromých dokumentů a fotografií.

1989: CHCEME DÝCHAT / KAREL STRACHOTA, 2023, 50 MIN.

Převážně v Teplicích se odehrává příběh Pavla a Renaty. Chtějí žít svobodně, v souladu se svými ideály. Do jejich životů však soustavně zasahuje represivní komunistický režim, pro který představují „závadovou mládež“. Snímek je založený na archivních záběrech a dobových materiálech dokumentujících tehdejší každodennost života v katastrofálně znečištěném životním prostředí. Je mozaikou autentických situací a událostí, hlavní protagonisté mají reálné předobrazy.

Učit děti prostřednictvím příběhů je velice účinné

Filmy to jen začíná! To nejdůležitější přichází v rámci projekcí a následných debat na jednotlivých školách. Zeptali jsme se tří pedagogů, proč promítají naše filmy.

Alena Horáčková,
Gymnázium Arabská, Praha

Za celou dobu Příběhů bezpráví zhlédlo u nás filmy více než 1750 studentů a studentek. Promítání filmů studenti hodnotili jako vynikající aktivitu. Oceňovali témata filmů, jejich autentičnost, emoce, které vyvolalo zejména setkání s pamětníky a režiséry filmů. Na Gymnázium Arabská v průběhu let zavítali například Michael Kocáb, Helena Třeštíková, Marie Šandová, Augustin Bubník, Doris Grozdanovičová, Jan Ruml, Kristýna Vlachová, František Čuňas Stárek či Igor Lukeš, který se z Bostonu s námi spojil přes Skype. Osobní zpověď je pro studenty přínosným a neocenitelným zdrojem informací. Odnášejí si z ní nejen nové poznatky a neopakovatelné zážitky, ale otevírá se jim prostor pro další, vlastní otázky a odpovědi. Když potkávám absolventy našeho gymnázia, často se k Příběhům bezpráví vracíme. Příběhy bezpráví jsou pro mě velkou inspirací. Je to jistota, jak studenty provádět moderními dějiny naší země trochu jinak. Jsou pro mě nezastupitelné nejen v předávání poznatků o novodobých dějinách, ale také na cestě, jak vést studenty ke kritickému myšlení, a to nejenom ve chvíli promítání a následné debaty, ale i v jejich vlastním vnímání našich dějin. Měsíc listopad si bez Příběhů bezpráví neumím představit a jsem vděčná za to, že tento festival filmů na školách před dvaceti lety vznikl. Za sebe, kolegy, a především za studenty, děkuji a těším se na další ročníky.

Eva Wolfová,
ZŠ Brána jazyků, Praha

Myslím si, že učit děti prostřednictvím příběhů je velice účinné. Propojit historická fakta s osudy lidí, a tak přidat k faktům z učebnic emoce – nejen hrdinů dokumentárních nebo hraných filmů, ale i ty své – to je něco, co zůstane dětem v paměti déle, prožijí si kus života někoho jiného a ovlivní to i život jejich. Nabídka JSNS je pestrá z hlediska témat i věkových kategorií, pro které jsou filmy určeny, navíc je možné doplnit či inspirovat se příloženými metodickými materiály. Diskuse s pamětníky po filmu je cenná právě proto, že v dětech dozrívá příběh, který právě zhlédly. Vše je čerstvé a díky přítomnosti pamětníka více skutečné, takže i když se někdy právě pro tu sílu zážitku nebo množství přijatých informací z příběhu otázky nerodí snadno, postupně se diskuse vždy rozběhne. Myslím si, že Měsíc Příběhů bezpráví je významná akce: symbolicky právě v měsíci, který je v historii ČR důležitý, se propojí žáci a studenti s pamětníky a diskutují otázky svobody, lidských práv, osobních přání, cílů a možností jejich dosažení v různých obdobích naší historie. Filmy v Příbězích bezpráví jsou jiné než ty, které děti běžně sledují. Jsou i mnohem delší než videa na sociálních sítích a jsou mnohem vážnější. Jejich promítáním učíme děti přijímat v kolektivu spolužáků tato sdělení, tím se také rozšíří jejich poznání a schopnost vnímat a učit se jinak, než jsou zvyklé.

Ivan Machek,
Gymnázium, Ostrov nad Ohří

Ve výuce moderních dějin existuje více cest. Já jsem zažil na vysoké škole tzv. vyprávěcí dějepis z úst starších kantorů, kteří měli tendence hodně vyprávět, což mě dost ovlivnilo. Byli to lidé, kteří se vrátili z emigrace nebo se za komunismu pohybovali v disidentských kruzích a měli potřebu studentům svoji zkušenost předat. V rámci Měsíce Příběhů bezpráví jsem se proto snažil zprostředkovat studentům setkání s těmito pamětníky, kdykoli to bylo možné. Šlo o účastníky třetího odboje, pamětníky druhé světové války, přeživší holocaustu a lidi, kteří se aktivně zapojovali do protirežimních aktivit, Charty 77 a disentu, jako byli třeba spisovatelé Ludvík Vaculík, Ivan Klíma, Pavel Kohout či Arnošt Lustig. Např. Pavel Kohout vypravoval asi tři hodiny v kuse a byl to opravdu skvělý zážitek, podobně jako setkání s Arnoštem Lustigem. Zajímavé bylo sledovat silné emoce, které při tom rezonovaly mezi studenty, což bylo téměř vždy. Moje asi nejsilnější vzpomínka je na debatu s Janem Wienerem, kdy se ho jedna studentka zeptala, zda po všech těch hrůzách, co prožil, ještě věří v Boha. Najednou se v učebně, kde byla zhruba stovka lidí, rozhostilo úplné ticho a on do toho ticha řekl: „Tak já vám něco povím. Já jsem domluvený se synem, že až budu umírat, tak mě zvedne z postele, abych mohl umřít ve stoje a tomu Bohu mohl říct do očí, co si o něm myslím.“ Takových silných momentů, které se nedají opakovat, jsem zažil více a dodnes na ně vzpomínám.

Pokračování rozhovoru s Karlem Strachotou

Z místa, kde žijeme. Běží kontinuálně od roku 2011 a je to příklad zmiňovaného badatelského poznávání historie. Skupiny žáků základních a středních škol pátrají ve svém okolí po zapomenutých příbězích, pracují s naší podporou a pod vedením jednoho pedagoga. Navštěvují pamětníky, hledají dobové materiály, chodí do archivů. Na konci jejich práce je zpracovaný konkrétní příběh formou, kterou si vyberou. Může to být krátký film, výstava či publikace, vše spojené s prezentací pro širší veřejnost. Dalšími novinkami, i v kontextu celé České republiky, bylo v minulosti vydání prvního komiksu s tematikou moderních československých dějin, konkrétně s příběhem Milady Horákové. A také první stolní hra.

Jak se za ty dvě desetiletí na projektu projevil technologický pokrok?

Nejprve jsme do škol rozesílali krabice s videokazetami a publikacemi. Rozesílaných krabic výrazně přibývalo, tak jak se zapojovaly další a další školy. Krabice se postupně zmenšovaly, protože

videokazety nahradily nosiče DVD. Zlomovým momentem bylo spuštění portálu jsns.cz, na kterém mají vyučující přes 100 audiovizuálních lekcí vhodných k výuce moderních československých dějin k dispozici online a zdarma. Každý pracovní den pustí stovky vyučujících z tohoto portálu žákům ve třídě vybraný film a zároveň si z připravených lekcí stáhnou vhodné materiály, například popis doporučené aktivity do výuky, dobové či archivní materiály, pracovní listy, kvízy a další. Na konci letošního roku dosáhne počet přehraných filmů a videí z portálu číslo 1 milion, což ale ve skutečnosti znamená násobně více diváků, protože nejčastěji vyučující promítají pro celou třídu.

V posledních letech je v nabídce pro školy stále více filmů, které jste osobně režíroval. Co vás k tomu vedlo?

Mladým lidem jsem chtěl přiblížit určité aspekty a témata komunistického režimu, která ale nebyla do té doby zpracovaná v pro ně vhodné formě. Mám radost, že jsou to výrazně nejpřehrávanější

snímky z našeho portálu. Jistě je to způsobené tím, že již od začátku tvorby každého filmu mám stále na paměti, komu je určený. Primárně cílime na náctileté a tomu je přizpůsobena forma vyprávění.

Jaké jsou plány Příběhů bezpráví do dalších let?

Především se budeme ještě více věnovat práci s vyučujícími. Chceme jim pomoci získat potřebné dovednosti a znalosti, aby mohli svým žákům moderní dějiny zprostředkovávat atraktivním a funkčním způsobem. Aby si osvojili interaktivní metody výuky a rovněž postupy práce s historickými prameny a dalšími informačními zdroji, aby dokázali žáky motivovat a vést při postupném skládání mozaiky minulosti. V posledních letech prioritně cílime naše aktivity na střední odborné školy a odborná učiliště a v tom budeme pokračovat. Jak už jsem zmiňoval, zlepšení vzdělávání na těchto školách je velká výzva, nesnadná, ale zároveň velmi potřebná a důležitá. ●

Měsíc Příběhů bezpráví oslovil už stovky tisíc žáků a studentů

Probouzíme zájem o moderní československé dějiny skrze opravdové lidské příběhy

Historik Andrej Zubov se studenty Klasického a španělského gymnázia Brna-Bystrc. FOTO: ARCHIV JSNS

Od roku 2005 pořádáme každý podzim **Měsíc Příběhů bezpráví**. Tato jedinečná vzdělávací a kulturní akce bývá tradičně zahájena slavnostním předáním Cen Příběhů bezpráví. Během listopadu pak probíhají na základních a středních školách po celé České republice projekce filmů o moderních československých dějinách. Za 19 let existence projektu uspořádaly české školy tisíce projekcí, kterých se zúčastnilo bezmála půl milionu žáků a studentů.

A filmy to nekončí. Klíčové jsou také následné debaty s pamětníky, s historiky či filmaři. Ani nejmodernější technologie 21. století nedokážou zprostředkovat dějinné události tak účinně jako vyprávění člověka, který je prožil na vlastní kůži. Za roky existence projektu Příběhy bezpráví se v pořádkových besedách na českých školách vystřídaly stovky pamětníků a pamětnic. Často jde o lidi, o jejichž osudu věděli do té doby jen jejich nejbližší. Debat se ale během let účastnily také známé osobnosti, mezi nimi například dokumentaristka Helena Třeštíková, režisér Jan Hřebejk, hokejista Augustin Bubník nebo politik Jan Ruml.

Každý ročník je věnován jinému tématu – v minulosti to byla například osmičková výročí československých dějin a jejich význam, nucená emigrace nebo média a totalita a s nimi související manipulace s informacemi. Loňské téma bylo

inspirováno filmem s názvem *1989: Chceme dýchat*, který se zaměřuje na tzv. závadovou mládež. U příležitosti 55. výročí okupace Československa jsme do nabídky zařadili i snímky reflektující události roku 1968, kdy tehdejší invaze vojsk Varšavské smlouvy definitivně ukončila pražské jaro a lidé po další desetiletí mohli jen doufat, že se dočkají změny a budou se moci opět znovu svobodně nadechnout.

Je nutné o totalitní době přemýšlet, a hlavně na ni nezapomenout. Aby se nedávná historie někam nezasumula.

V roce 2024 se jubilejně 20. ročník Měsíce Příběhů bezpráví zaměřuje na sametovou revoluci v souvislosti s jejím 35. výročím. Přihlášené školy mají možnost výběru jednoho ze tří filmů pojednávajících o událostech sametové revoluce z pohledu trojice mladých lidí, jejichž rozdílné osudy spojovala nespokojenost s komunistickým režimem. Vedle filmů je v letošní nabídce i plakátová výstava *1989: Rok zázraků* a online výuková hra *Velvet 89*.

„Je nutné o totalitní době přemýšlet, a hlavně na ni nezapomenout. Aby se nedávná historie někam nezasumula. Hlavně dnes, kdy totalitní tendence opět vystrkují růžky,“ je přesvědčen spisovatel Ivan Binar, který se svou zkušeností s komunistickým vězením a nucenou emigrací seznámil studenty gymnázia v Boskovicích na Blanensku.

Na besedu do kroměřížské Základní školy Oskol zase přijal pozvání bývalý politický vězeň Jaroslav Řihák. Ve vykonstruovaném procesu byl odsouzen za velezradu a vyzvědačství k deseti letům vězení, které si odpykával v nelidských podmínkách pracovních táborů na těžbu radioaktivního uhlí. „Považoval jsem za důležité o tom aspoň někomu říct,“ uvedl pan Řihák, „chtěl jsem, aby se mladí lidé poučili.“

„Po vyprávění pana Řiháka následovala celá řada zasvěcených, podnětných a zajímavých dotazů žáků. Jejich zájem a živý ohlas na danou tematiku svědčí o tom, že projekt plně naplňuje své poslání a význam. Žáci jsou v obraze a mají o jedno z nejsložitějších období našich moderních dějin zájem,“ zhodnotil besedu na ZŠ Oskol učitel dějepisu Luděk Růžička. A právě toto probuzení zájmu o moderní dějiny naší země je jedním z hlavních poslání Příběhů bezpráví. ●

BONUSOVÉ MATERIÁLY

Vyučující zapojení do letošního Měsíce Příběhů bezpráví zdarma obdrží:

REVOLUČNÍ HLEDACÍ HRA **Velvet 89**

Výuková videohra odhalí příběhy obyčejných lidí, kteří přispěli k pádu komunistického režimu. Studenti se vydají na cestu bouřící se zemí – od ekologických protestů v severních Čechách přes chvíle, které bezprostředně předcházely zásahu na Národní třídě, po ostravskou generální stávkou. Na zaplněných náměstích budou hledat ty, kteří chtějí říci, proč se rozhodli ozvat a co je přimělo vyjít do ulic. Hra je vytvořena ve spolupráci s herním studiem **Charles Games**.

PLAKÁTOVÁ VÝSTAVA **1989: Rok zázraků**

Výstava **1989: Rok zázraků** pojednává o pádu komunistického režimu v československém i světovém kontextu. Za pomoci ikonických fotografií, plakátů a audio prvků ilustruje kontext tehdejších událostí. Studenti si budou moci poslechnout autentické dobové nahrávky a plnit interaktivní úkoly. Celkem 12 plakátů velikosti A2 je doplněno faktografií, tehdejší tiskem či vzpomínkami aktérů.

Příběhy bezpráví a studio Charles Games představily videohru Velvet 89

Přibližuje sametovou revoluci pohledem obyčejných lidí

Hra odhaluje příběhy obyčejných lidí, kteří přispěli k pádu komunistického režimu. Na základě historického výzkumu hráče provází pěti demonstracemi: od ekologických protestů v Teplicích přes události na pražské Národní třídě až po ostravskou generální stávkou. Titul je zdarma dostupný na vzdělávacím portálu JSNS.CZ a ke stažení na dalších platformách.

Velvet 89 je další z řady výukových her, které vzdělávací program Jeden svět na školách společnosti Člověk v tísni vytvořil s herním studiem Charles Games. Titul vznikl pod hlavičkou projektu Příběhy bezpráví.

Velmi si ceníme pokračující spolupráce se studiem Charles Games.

„V rámci Příběhů bezpráví již téměř dvacet let představujeme žákům a studentům moderní československé dějiny, a to s důrazem na období komunistické diktatury. Klíčovým prvkem našeho přístupu je využívání audiovizuálních materiálů, které jsou mladým lidem blízké a snadno srozumitelné. Vyučující mají na portálu JSNS.CZ k dispozici více než 100 lekcí vhodných přímo do výuky. Věřím, že hra Velvet 89 mladé publikum zaujme a pomůže jim lépe pochopit zásadní i některé méně známé okamžiky sametové revoluce,“ uvádí Karel Strachota, ředitel Jednoho světa na školách a dodává: „Velmi si ceníme pokračující spolupráce se studiem Charles Games, která se opakovaně ukazuje jako inspirativní a přínosná.“

Videohra je zdarma dostupná na vzdělávacím portálu Člověk v tísni JSNS.CZ, herní platformě Steam, v obchodech s aplikacemi Google Play a App Store. Velvet 89 patří k žánru tzv. hledacích (hidden object) her. Hráči a hráčky v ní na zaplněných náměstích hledají účastníky tehdejších demonstrací: mezi dělníky, úředníky či policisty naleznete také disidenty, studenty nebo herce.

„Během vytváření hry jsme dbali především na praktickou využitelnost ve výuce. Učitelé mohou dobu hraní uzpůsobit svým časovým možnostem, Velvet 89 je jednoduchá na ovládnutí a připravili jsme k ní i stručný manuál. Zároveň vyučující na našem portálu najdou informační texty pro doplnění historického kontextu, návodné vzdělávací a projektové aktivity či autentické archivní materiály. Při tvorbě jsme spolupracovali s odborníky a pamětníky dobových událostí. Přejeme si, aby hra inspirovala studenty k pátrání po stopách sametové revoluce v jejich městě či regionu a k otevření dialogu s těmi, kteří to zažili,“ říká Natálie Hadwigerová, koordinátorka projektu Příběhy bezpráví.

Naším cílem bylo nabídnout novou perspektivu na důležitou etapu našich dějin.

„Naším cílem bylo nabídnout novou perspektivu na důležitou etapu našich dějin. Zdůrazňujeme roli běžných občanů, kteří se rozhodli ozvat proti nespravedlivému režimu, jejich motivace, sny a přání,“ vysvětluje vývojář Ondřej Trhoň ze

studia Charles Games, které už dříve pro Člověka v tísni vytvořilo úspěšné hry Beecarbonize, Digistories: Nela, Digistories: Alex a další.

Pětice herních kapitol vychází ze skutečných svědectví a zaznamenává klíčové události sametové revoluce. Celkem budou hráči a hráčky hledat na 50 postav.

V Teplicích, Praze, Českých Budějovicích a Ostravě se dobová nálada odráží také prostřednictvím transparentů, vlajek a dalších audiovizuálních detailů.

Ručně kreslené postavy i prostředí pak doplňují archivní videa, která videohru usazují v historické realitě.

„Snažili jsme se docílit podobného efektu, jaký mají výstřižky ze starého papíru. Vycházeli jsme přitom z dobových materiálů. Ručně kreslené postavy i prostředí pak doplňují archivní videa, která videohru usazují v historické realitě,“ doplňuje Ondřej Javora, který stojí za grafickým zpracováním hry.

„Hráči a hráčky se ve hře doslova probírají historií, stávají se průřezovými účastníky revolučních událostí,“ vysvětluje přímou interaktivní formou vývojářka Tereza Kotěšovcová z Charles Games. „Využili jsme populární a přístupný hidden object herní žánr, takže Velvet 89 má potenciál oslovit jak hráčskou obec, tak širokou veřejnost,“ uzavírá.

Charles Games

Tereza Kotěšovcová

Ondřej Trhoň

Ondřej Javora

Cena Příběhů bezpráví

Ocenění pro ty, kteří se postavili komunistickému režimu

Člen studentské poroty předává Cenu Příběhů bezpráví 2022 panu Jiřímu Kvapilovi. FOTO: JOSEF RABARA

Každým rokem oceňujeme osobnosti, které se aktivně postavily komunistickému režimu, zastávaly odvážné postoje a zaslouží si za to naši úctu a uznání. Záleží nám na tom, aby měli studenti a studentky možnost setkat se s pamětníci a pamětníky, kteří zažili komunistické bezpráví. Konfrontace s jednotlivými osobními příběhy je cestou, jak porozumět historickým událostem z velmi intimní, lidské perspektivy.

Nominace na cenu může předložit kdokoliv. Laureáty následně vybírá studentská porota – tři středoškolské studenti či studentky, kteří mají

zájem o nedávnou historii naší země a byli zapojeni do projektů JSNS.

Slavnostní udílení cen probíhá vždy na začátku listopadu během ceremoniálu, který zahajuje nový ročník Měsíce Příběhů bezpráví. Často zde dochází k neopakovatelným setkáním mladých lidí a laureátů, jimž se v pokročilém věku dostává nečekaného uznání.

V řadě zemí světa stále vládou autoritářské režimy, proto jsme začali od roku 2019 udílet také zvláštní uznání zahraničním osobnostem, které ve svých zemích usilují o totéž, za co bojovali lidé

u nás: o svobodnější, spravedlivější a důstojnější podmínky pro sebe i pro ostatní. Vyjadřujeme jim tímto způsobem naše uznání a podporu, aby neztráceli naději.

Více informací a odkaz na jednoduchý nominací formulář najdete na jsns.cz/nominujte. Vyplnění online formuláře zabere jen pár minut, ale má neocenitelný význam pro ty, kteří v komunistickém Československu statečně bojovali i za naši svobodu. Již nyní je možné nominovat pamětníky na Cenu Příběhů bezpráví 2025. ●

Seznamte se s letošními laureáty Ceny Příběhů bezpráví

Leo Žídek
*1932

Leo Žídek se narodil roku 1932 v Dolní Lutyni, nedaleko Karviné. Odtud byla jeho rodina vyhánána nejprve Poláky, poté Němci a po únoru 1948 českými komunisty. Jako jediný z gymnázia nevstoupil do Svazu české mládeže a jasně se vymezoval vůči totalitě. Kvůli tomu nebyl připuštěn k maturitě, ačkoliv byl nejlepším žákem ústavu. Rozhodl se proto odjet za studiem do zahraničí. Na Západ měl odejít se svým přítelem z Prahy, ale skupinu, která se na útěku podílela, infiltrovala StB. V červnu 1953 byl odsouzen k osmi letům odnětí svobody. Po návratu z vězení pracoval v Ostravě jako dlaždič, později jako zásobovač u Dopravních staveb. Proti režimu bojoval i v době normalizace. Po listopadu 1989 působil ve vedení Konfederace politických vězňů.

Kristína Zachovalová
*1953

Sestra Kristína Zachovalová se narodila roku 1953 v Bořitově. Její otec byl odsouzen na osm měsíců vězení za protest proti zatčení místního faráře a byl donucen odevzdat své hospodářství JZD. Ve stínu těchto událostí vyrůstala se svými čtyřmi sourozenci. Před ukončením ZŠ se seznámila se sestrami vincentkami z místního Domova seniorů a rozhodla se pro řeholní život. Pracovala jako sanitářka a vstoupila do noviciátu. Setkávala se tajně s provinciálem, který byl v hledáčku StB. Na střední zdravotnické škole čelila z důvodu neskrývání své víry výhrůžkám. Navzdory nátlaku režimu se jí podařilo s ostatními řádovými sestrami vzdělání dokončit. Kristína Zachovalová je dodnes aktivní zdravotní sestrou a odpůrkyní komunismu. Poskytuje útechu umírajícím a přináší naději nemocným. Cenu vnímá jako ocenění pro všechny řádové sestry, které si v těžkých časech totality navzájem poskytovaly podporu.

Václav Blabolil
*1958

Václav „Bahňous“ Blabolil se narodil 7. března 1958 v Broumově, ale rok nato se s rodinou odstěhoval do Trutnova. Otec byl přesvědčeným komunistou, on sám ale od dětství projevoval vzor vůči komunistické moci, což posílil i zážitek ze srpnové okupace roku 1968. Vyučil se automechanikem a v 17 letech se odstěhoval od rodičů. Propadl rockové hudbě a brzy se sblížil s undergroundovou komunitou ve východních Čechách, pro kterou se stal v Trutnově hlavní figurou. Spřátelil se s manželi Havlovými a u nich na Hrádečku se dostal do úzkého kontaktu i s dalšími lidmi z disentu. Začal přispívat do samizdatového časopisu Vokno. V roce 1985 podepsal prohlášení Charty 77. Několikrát zažil výslechy a domovní prohlídky. V roce 1989 stál u zrodu Občanského fóra v Chrudimi.

Jak vybíráme laureáty Ceny Příběhů bezpráví

Seznámení se s jednotlivými osobními příběhy je cestou, jak porozumět historickým událostem z velmi intimní, lidské perspektivy. I tomu pomáhá proces výběru laureátů Ceny Příběhů bezpráví, při němž mají studenti možnost setkat se s pamětníky, kteří zažili komunistické bezpráví. Laureáty následně vybírá studentská porota – tři středoškolské studenti či studentky, kteří mají zájem o nedávnou historii naší země a v minulosti se zapojili do některého z projektů Jednoho světa na školách. Hlavním kritériem výběru je aktivní vzor proti komunistickému režimu, stejně jako zastávání odvážných postojů.

O Ceně Příběhů bezpráví jsme si povídali s jednou z porotekyň **Luisou Paz**, studentkou Gymnázia Nad Kavalírkou.

Jak jste se dostala do studentské poroty Ceny Příběhů bezpráví?

Na doporučení mého učitele z Gymnázia Nad Kavalírkou jsem se zúčastnila happeningu v rámci Dne Příběhů bezpráví. Následně jsem dostala nabídku od koordinátorky projektu Natálie a rozhodla jsem se ji s radostí přijmout.

Co pro vás tato pozice znamená?

Jsem moc ráda, že se můžu takovému akce zúčastnit a přinést do poroty můj pohled na věc. Zároveň si vážím možnosti seznámit se s osudy několika lidí, kteří bojovali proti bezpráví v dobách, jež si dnes málokdo dokáže představit. Myslím, že je důležité připomínat tuto historii, abychom si vážili naší svobody a tohle je skvělý způsob, jak předávat tyto informace mladým generacím.

Podle čeho rozhodujete, kdo cenu dostane?

S dalšími členy poroty jsme si přečetli osudy jednotlivých osobností a poté jsme zahájili společnou diskusi. Brali jsme v potaz dobu a krutost režimu, která v tu chvíli panovala. Zároveň jsme se zajímali i o to, co kandidáti museli obětovat při boji proti režimu.

Změnil se nějak váš pohled na dobu komunistického režimu, dozvěděla jste se něco nového?

Rozhodně jsem si ujasnila rozdíly mezi podmínkami komunistického režimu v různých časových obdobích. Také pro mě bylo zajímavé poznávat, jakým způsobem lidé protestovali a dávali najevo svůj nesouhlas. Tentokrát jsem mohla nahlédnout do osudů lidí, kteří to v tu dobu měli opravdu velmi náročné a nezdá se jim šlo i o život.

Jak vybíráme příběhy ze současnosti

Cílem studentských projektů **Z místa, kde žijeme** s podtitulem **Stejné příběhy, jiná jména** je poukázat na to, že demokracie není samozřejmostí – například naší minulostí i v dnešním světě. Na pozadí vybírání příběhů ze současnosti a důležitosti jejich šíření právě mezi studenty jsme se ptali ředitelky Centra pro lidská práva a demokracii Člověka v tísní **Nadii Ivanovy**.

Čím se zabývá Centrum pro lidská práva a demokracii Člověka v tísní a kde všude působí?

Centrum pro lidská práva a demokracii působí především ve východní Evropě, Střední a Jižní Americe, severní Africe a jihovýchodní a střední Asii. Hlavním cílem naší práce je podpora občanské společnosti a politicky perzekvovaných lidí a jejich rodin. Jsme přesvědčení, že silná občanská společnost je nutnou podmínkou demokratického vývoje v jakékoli zemi. Proto se snažíme chránit a podporovat aktivisty v jejich činnosti.

Podle čeho vybíráte příběhy do paralely a z jakých jsou zemí?

Kvůli společné komunistické minulosti se většinou zaměřujeme na příběhy z východní Evropy a střední Asie. Současné autoritářské režimy v tomto regionu se často otevřeně hlásí k tehdejšímu komunistickému režimu, a proto metody, kterými bojují proti disentu, zůstávají dost podobné. Z tohoto důvodu pro nás bohužel není velkým problémem nacházet paralely s příběhy z komunistického Československa. Snažíme se, aby příběhy, které vybereme, dobře reprezentovaly podstatu režimů, v nichž se odehrávají.

Proč je pro vás důležité, že o těchto tématech mluví právě studenti?

Protože příběhy, které přinášíme, jsou výbornou ukázkou toho, že demokracie po pádu diktatury není samozřejmost. Zatímco Česká republika se po roce 1989 vydala směrem demokracie a návratu do Evropy, většina zemí, které vznikly s rozpadem Sovětského svazu, tak neučinila. Pro Českou republiku jsou příběhy politicky perzekvovaných lidí smutnou minulostí, pro tyto země ale ošklivou současností. A jedinou možností, jak v Česku zachovat svobodu, je angažovanost občanů ve věcech veřejných. Proto je pro nás nesmírně důležité, aby o tom mladá generace věděla.

Z místa, kde žijeme aneb Stejné příběhy, jiná jména

Osudy pamětníků bezpráví očima studentů a studentek

Studenti a studentky při úvodním workshopu k projektu. FOTO: JAKUB HLAVÁČ

Osudy českých pamětníků komunistického bezpráví v unikátním propojení s lidskoprávními aktivisty postsovětského regionu zpracovávají žáci v projektu **Z místa, kde žijeme**.

Žáci a studenti ve svém okolí hledají pamětníky, jejichž život poznamenalo komunistické bezpráví, a zaznamenávají jejich příběhy. Kromě toho pátrají po tom, jak v jejich okolí probíhaly některé historické události, například sametová revoluce nebo okupace v srpnu 1968. Mladí lidé se díky tomu osobně setkávají s pamětníky, kteří většinu života prožili v totalitě.

Během čtrnácti ročníků se do projektu zapojilo 268 studentských týmů. Podařilo se jim shromáždit stovky zajímavých příběhů, dobových materiálů a fotografií. Zároveň s tím se v projektu zaměřují na osudy lidí, kteří v současnosti bojují za dodržování lidských práv v zemích postsovětského regionu. V rámci projektu s tímto unikátním přesahem do současnosti a podtitulem **Stejné příběhy, jiná jména** studentské týmy vyhledají a zpracují příběh pamětníka komunistického bezpráví ve svém regionu, kterého poté nominují na Cenu Příběhů bezpráví. Na základě jejich příběhů jim jsou přiřazeny podobné příběhy lidí, kteří se v současné době zasazují o dodržování lidských práv v zemích postsovětského regionu. Jejich osudy následně propojí během lidskoprávní kampaně přímo na své škole.

Uherský Brod: Žákyně základní školy Mariánské náměstí vyhledaly a zpracovaly do krátkého dokumentárního snímku příběh pana Pavla Záleského, který navzdory hrozcímu nebezpečí ze strany komunistické diktatury aktivně tiskl a rozšiřoval ilegální náboženskou literaturu. Dohromady si prožil stovky hodin výslechů. Byl také signatářem Charty 77 a jednou z hlavních osobností sametové revoluce na Zlínsku. O propojení osudů ze současnosti, krymských Tatarů Emira-Useina Kuku a Narimana Dželala, se postarala výstava v budově školy. Paralelou příběhů statečných mužů byl společný boj za svobodu náboženského vyznání. Nikdy se nebáli stát za svým přesvědčením. Do lidskoprávní kampaně se zapojili také ukrajinští spolužáci, kteří seznámili žáky i veřejnost s osudy krymských Tatarů.

Šlapanice: Žákovský tým z místního gymnázia a základní umělecké školy zpracovával příběh šlapanického rodáka pana Zdeňka Dvořáčka, který se již jako student zapojil do protikomunistické činnosti a byl zatčen za velezradu. Pan Dvořáček bohužel zemřel v pouhých 58 letech v roce 1988, žáci se tedy

scházeli s jeho manželkou Irenou Dvořáčkovou. Paralelním příběhem do současnosti je ruská umělkyně Aleksandra Skochilenko, uvězněná za šíření pravdivých informací o válce v Ukrajině. Žáci o panu Dvořáčkovi natočili dokument. Prezentovali ho poté spolužákům a veřejnosti společně s lidskoprávním programem na podporu Aleksandry. Vytvořili panel zachycující její osud a vyzvali spolužáky a veřejnost k vyjádření solidarity a podpory prostřednictvím vzkazů, které Aleksandre zašlou.

Lovosice: Lovosický tým z místního gymnázia natočil o svém pamětníkovi Tomáši Kábrtovi poutavý dokumentární snímek a vytvořil zcela unikátní komiks. Jeho osud propojil s běloruskou lidskoprávní aktivistkou Nastou Lojkou, která je v současnosti za své postoje uvězněna. Hlavním společným jmenovatelem u obou osobností je touha po spravedlnosti, svobodě a ochrana životního prostředí navzdory represivním režimům. Pro lidskoprávní kampaň studenti vytvořili plakát s QR kódem a zájemci po jeho načtení mohli zhlédnout dokument a přečíst si graficky zajímavý komiks. Projekt poté prezentovali svým spolužákům, členové týmů také navštívili své bývalé základní školy a uspořádali zde besedy s žáky. Na základě nominace od studentského týmu Tomáš Kábrt získal Cenu Příběhů bezpráví, která mu byla předána během slavnostního ceremoniálu v pražské Lucerně. ●

Jirka vysvětluje moderní dějiny

Nová vzdělávací série přibližuje historické události srozumitelným způsobem

Populární youtuber Jiří Burýšek natočil pod hlavičkou Příběhů bezpráví osm krátkých videí k moderním dějinám. FOTO: ARCHIV JSNS

Se začátkem školního roku 2024/2025 jsme uveřejnili osmidílnou vzdělávací sérii videí k moderním dějinám. Ta se zaměřuje na události 20. století, které měly zásadní dopad na celosvětové dění, včetně tehdejšího Československa. Videá vznikla ve spolupráci s youtuberem Jiřím Burýškem.

Populární youtuber Jiří Burýšek, který na svém kanálu „Jirka vysvětluje věci“ seznamuje veřejnost s fenomény současnosti, natočil pod hlavičkou Příběhů bezpráví osm krátkých videí. „Série Jirka vysvětluje moderní dějiny zprostředkovává zásadní mezinárodní události a děje, čímž doplňuje širší historické souvislosti důležité pro porozumění naší nedávné minulosti,“ říká Karel Strachota, ředitel Jednoho světa na školách, a dodává: „Jsme rádi, že se nám daří dlouhodobě spolupracovat s populárními youtubery, kteří ve své vlastní tvorbě využívají potenciál sociálních sítí k přibližování závažných společenských témat, k osvětě a vzdělávání. Sérii videí s Jiřím Burýškem navazujeme na seriál Kovyho mediální ring a online kurzy s Jankem Rubešem, které patří mezi nejvíce sledovaný obsah na našem portálu.“

OSN

Jako reakce na hrůzy první světové války vzniká v roce 1920 Společnost národů. Ta se ale záhy rozpadá. Druhá rána v podobě globálního konfliktu obnovuje snahy o sjednocení zemí a v roce 1945 je založena Organizace spojených národů, ve které Československo figuruje jako jedna ze zakládajících zemí.

NATO

Po druhé světové válce je Evropa rozdělena železnou oponou. V zemích osvobozených Rudou armádou se k moci dostávají komunisté, kteří netrpělivě čekají na odchod západních spojenců. Do cesty se jim ale staví Spojené státy a v roce 1949 zakládají vojenskou politickou obrannou alianci známou pod zkratkou NATO.

Evropská unie

Díky Evropské unii dnes žijeme ve svobodě, cestujeme po Evropě jen s občankou a můžeme podnikat v zahraničí. Co ale stálo za jejím vznikem? Zjednodušeně řečeno potřeba chránit evropskou ekonomiku a hodnoty, jako jsou demokracie a lidská práva. Naléhavost této potřeby vzrostla po druhé světové válce.

Studená válka

Od roku 1947 uplatňují Spojené státy tzv. Trumanovu doktrínu, jejímž cílem bylo zamezit šíření komunistické ideologie skrze země východního bloku. Ani ne dva roky po skončení druhé světové války tak svět čelí dalšímu konfliktu – studené válce. Proti sobě stojí země Západu vedené USA a Východ reprezentovaný Sovětským svazem.

Po smrti tyrana

Sovětský svaz věří, že komunismus přetrvá na věčné časy. V roce 1953 ale přichází první velký otřes v podobě smrti diktátora Josifa Stalina. Najednou se zdá, že i věčnost má své limity. Ve světě začíná klesat životní úroveň, a je to právě páteř

režimu, dělnická třída, která odstartuje lavinu stávek a protestů.

Šedesátá léta

Šedesátá léta byla obdobím revolty studentstva po celém světě. Zatímco v USA se hippie generace staví proti válce ve Vietnamu, Evropou se šíří vlny studentských protestů, ve kterých se mladí vymezují vůči svým rodičům a vládnoucím elitám. Uvolněná nálada s sebou přináší nové kulturní i politické impulsy.

Helsinská konference

První srpnový den roku 1975 stvrzuje třicet pět světových mocností svým podpisem pakt o nepoužití síly v případě vzájemných sporů. Západ s Východem se domlouvá na vzájemné spolupráci v oblasti kultury, vědy i životního prostředí. Nejpalčivějším bodem se stává otázka lidských práv, kterou i přes svůj podpis Sovětský svaz nadále ignoruje.

Pád železné opony

Želena opona představovala hranici mezi západním a východním blokem, která zásadně ovlivnila životy milionů lidí. K jejímu finálnímu kolapsu dochází v roce 1989, nicméně pomalé hroucení začíná už v osmdesátých letech, kdy v Sovětském svazu nastává ekonomický chaos. To otevírá sateelitním zemím svazu cestu ke svobodě.

Více informací

na jsns.cz/jirka-vysvetluje.

BONUSOVÉ MATERIÁLY

Bedny komunismu

Komunistický režim významně ovlivňoval každodenní realitu života lidí v tehdejší Československu. Jak ale přiblížit tyto pocity těm, kteří tuto dobu nezažili? Třeba formou **Bedny komunismu**, které umožňují během výuky ve třídě prozkoumat autentické dokumenty, fotografie a předměty ze socialistického Československa. Jde o unikátní krabice s tematicky rozdílným obsahem, vřícím se k období od padesátých do konce osmdesátých let 20. století v Československu, které si školy mohou zdarma objednat na našem webu jsns.cz. Pro velký zájem je vyučujícím doporučujeme rezervovat co nejdříve.

Bedny komunismu jsme také aktualizovali a od loňského září je nabízíme v nové podobě. Zájemci si nyní mohou vybírat ze dvou verzí, **1989** a **Propaganda**, které umožňují během výuky ve třídě prozkoumat autentické dokumenty, fotografie a předměty ze socialistického Československa.

Na základě materiálů z bedny **1989** žáci a studenti sestavují příběhy vybraných protagonistů demokratických změn v roce 1989 a seznamují se s událostmi vedoucími k pádu komunistického režimu u nás. Kromě **Marty Kubišové**, **Šimona Pánka** nebo jednoho z autorů petice Několik vět **Jiřího Křižana** se žáci seznámí také s osudem východoněmeckého občana **Petera Christiana Bürgera** a skrze něj lépe porozumí kontextu událostí roku 1989 v Německé demokratické republice.

V bedně komunismu s názvem **Propaganda** najdou žáci více než 25 propagandistických letáků, dobových fotografií nebo plakátů, ale třeba i dětskou plynovou masku, známou jejich (pra)rodičům z branných cvičení. K vysvětlení toho, jak propaganda pracuje s emocemi, a jak se snaží ovlivňovat její příjemce, hledají žáci v aktivitě **V zajetí propagandy** souvislosti s principy, které využívá reklama.

Více informací

na www.jsns.cz/bednykomunismu.

Kino Příběhů bezpráví

Na výročí sametové revoluce každoročně pořádáme veřejné promítání filmů o československých dějinách. Zachumlat se v sychravém listopadu do teplé deky a podívat se na film ve venkovním kině tak můžete i vy. Akce se koná 17. listopadu na Jungmannově náměstí v Praze, vstup je zdarma. Aktuální informace najdete na JSNS.CZ.

Vždy koncem června, kdy si připomínáme Den památky obětí komunistického režimu, pořádáme akci s názvem **Den Příběhů bezpráví**. Věříme totiž, že je nesmírně důležité nezapomínat na zločiny komunistického režimu a na ty, kteří měli odvahu tomuto režimu vzdorovat. Události z naší nedávné historie se snažíme přiblížit především těm, kteří se narodili už do svobodnější Evropy a vyrůstali v demokratické zemi. Do Dne Příběhů bezpráví se proto každoročně zapojují studenti a studentky českých středních škol. Spolu s nimi pořádáme happenings a výstavy, promítáme filmy a seznamujeme je s osudy pamětníků, jejichž zkušenosti inspirují k tomu nerezignovat, nepropadnout nechuti a snaze nepřidělat si „problémy“ a aktivně tak chránit naši svobodu i dnes, kdy zdaleka není samozřejmost a vyžaduje naši ostražitost a péči.

Prosíme,
podpořte finančně
naše aktivity.
Příspěv můžete na účet
261340628/0300
Děkujeme.

pribehybezpravi.cz

Člověk
v tísni JSNS.CZ

PŘÍBĚHY BEZPRAVÍ

LEPŠÍ ŠKOLA
PRO VŠECHNY

a.ba
ku.s
NADAČNÍ FOND

dm DEK

accace

Nada a Zbyněk
Frolíkoví Pavel Baudiš

Jan Barta Lukáš Schirl

Radim Bajgar Martin Hájek

Jaroslav Beran

Den Příběhů bezpráví 2024

Vzdáváme úctu těm, kteří to zažili

Studentský pietní happening na Karlově mostě během Dne Příběhů bezpráví. FOTO: LUKÁŠ BÍBA

U příležitosti Dne památky obětí komunistického režimu **27. června** jsme uspořádali pietní happening na **Karlově mostě**. Hlavními aktéry akce byli studenti, kteří nesli panely s **medailonky a portréty lidí**, kteří byli **zabiti při pokusu o překonání železné opony**. Studenti symbolicky most přepažili na dvě strany a lidé přecházející z východu na západ se tak setkali s těmi, jenž zemřeli na cestě za svobodou.

„Není to tak dávno, co lidem, kteří nechtěli žít v zemích tehdejšího východního bloku, v nichž byla zdánlivě ušlechtilá idea komunismu uvedena v praxi, stála při útěku v cestě železná opona. Stovky lidí – muži, ženy i děti – byly zastřeleny, zemřely výbuchem míny, po zásahu elektrickým proudem nebo je roztrhali psi. Železná opona evropským kontinentem již neprochází, nemusíme riskovat život na hranicích mezi evropskými

státy. Naše svoboda je ale opět ohrožována a nebezpečí znovu přichází z východu. Rusko, stejně jako v minulosti Sovětský svaz, se chová imperiálně, vojenskou agresí se snaží rozšířit směrem na západ. Hranici demokratického evropského prostoru nyní brání lidé na Ukrajině. Akcí proto chceme vzdát počtu i jim. Bojují nejen za svoji vlast, ale rovněž za naši svobodu,“ říká Karel Strachota, ředitel Jednoho světa na školách.

Hartmut Tautz

* 10. února 1968 † 9. srpna 1986

Hartmutu Tautzovi z východoněmeckého Magdeburku bylo osmnáct a toužil po svobodném životě. Vypravil se do Bratislavy, protože se domníval, že hranice v Československu bude méně strážena.

U Petržalky bylo hraniční pásmo úzké. Jenže Hartmut netušil, že v koridoru číhá smrt v podobě „samostatně útočících psů“. Ti ho dostihli pouhých dvacet metrů od hranice. Když na místo přiběhli dva pohraničníci, ležel tam těžce zraněný. Trvalo dlouho, než se ujistili, že poblíž není další uprchlík. Teprve poté chlapce dopravili do vojenské nemocnice, kde půlhodinu nato zemřel.

Jiří Vorlíček

* 8. října 1929 † 31. května 1954

Byl jedním z mnoha uprchlíků, které na hranici zabil elektrický proud. Jiří Vorlíček pocházel z Prahy a pracoval jako technik v Astronomickém ústavu na Ondřejovské hvězdárně. K emigraci se rozhodl po návratu ze základní vojenské služby.

V úseku západoněmecké hranice u Všerub, kde hodlal přejít, byla železná opona vybavena drátěnou stěnou o síle až 6000 voltů. Je pravděpodobné, že o této hrozbě neměl Vorlíček ponětí. Po zásahu elektrinou zůstalo jeho tělo zaklíněné v drátech. A tak ho také našla jednotka pohraniční stráže. Přesně v 1:45 v noci dne 31. května 1954.

Dionizy Bielański

* 1. dubna 1939 † 16. července 1975

Byl to odvážný let, který se mohl zdařit. Šestatřicetiletý Polák Dionizy Bielański se rozhodl pro útek letadlem přes sousední Československo do Rakouska.

Žil v Opoli, kde pracoval jako letecký instruktor v aeroklubu. Polská bezpečnostní služba mu opakovaně působila problémy. Proto 16. července 1975 nasedl do práškovacího letadla a zamířil k hranici. U Žiliny si ho všiml pracovník letiště Svazarmu a nastalo pronásledování. Velitelství protivzdušné obrany se spojilo s polskou stranou, která dala souhlas k sestřelení. Střelba zasáhla dvouplošník poblíž obce Kúty, pouhých osm kilometrů od rakouské hranice. Letec nepřežil.